

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/ 2402
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.2.2024/38
Karar Numarası : 2024/154
Başvuran : M. Y.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Eskişehir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. İnfaz ve koruma memurları tarafından gerçekleştirilen koğuş içi aramalarının insan onuruna yakışır bir şekilde gerçekleştirilmediği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 26/9/2023 tarihinde koğuş içinde gerçekleştirilen arama sonrasında eşyalarını dağılmış bir şekilde bulduğunu,

b. Arama sırasında yaka kamerası kullanıldığı bilgisi verilmesine rağmen yaka kamerasının bir süre kullanılmamış olduğundan şüphe duyduğunu ve söz konusu aramanın insan onuruna yakışmayan şekilde gerçekleştirildiğini ifade etmiştir.

3. Muhatap Eskişehir L Tipi Kapalı İnfaz Kurumu Müdürlüğü'nden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Kurumda yapılan aramaların 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 36'ncı maddesinde düzenlenen "(1) Kurumlarda, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Her ay bir kez mutlaka arama yapılır. (2) Aramalar, gerektiğinde dış güvenlik görevlileri veya kolluk kuvvetleriyle veya diğer kamu görevlilerince ortaklaşa gerçekleştirilebilir" hükmü doğrultusunda gerçekleştirildiği,

b. Kurumda her ay bir kere odalarda ve eklentilerde hükümlülerin üst ve eşyalarının habersiz olarak arandığı, arama sırasında bir hükümlünün hazır bulundurulması aramaya refakat etmesinin sağlandığı, aramalar sırasında yaka kamerası kullanıldığı,

c. Arama ve sayım sırasında insan onuru ve haysiyetine saygı ile utanma duygusunun ihlal edilmemesi adına gerekli tüm tedbirlerin alındığı,

ç. Başvuranın iddiaları üzerine yaka kamerası görüntülerinin tespit edilerek incelendiği, konu ile ilgili personelden ifade alındığı ve inceleme sonucunda iddia olunduğu üzere kasıtlı ve bilinçli yapılmış aşırı bir arama yapılmadığının anlaşıldığı ifade edilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Arama sırasında kullanılan yaka kamerasının kendi odası arandığı süre boyunca odayı aralıksız ve sabit bir noktadan çekmediğini,

b. Odasına girdiğinde kıyafetlerinin yerde ve dolabının dağılmış olduğunu,

c. Personelden şikâyetçi olduğunu ifade etmiştir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz(...)"

6. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

7. Mezkur Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesine göre: "(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) tarafından da ifade edildiği üzere "kötü muamele çok farklı biçimlerde olabilir; bunların birçoğu bilerek yapılmayabilir ancak düzenlemelerle ilgili eksikliklerden veya yetersiz kaynaklardan dolayı ortaya çıkabilir. Bu nedenle bir testteki genel yaşam kalitesi, CPT açısından oldukça önemlidir. Söz konusu yaşam kalitesi, büyük ölçüde mahkumlara sunulan faaliyetlere ve mahkumlar ve personel arasındaki ilişkilerin genel durumuna dayanmaktadır." (2.Genel Rapor [Inf 92] 3], para. 44).

12. Başvuran tarafından 26/9/2023 tarihinde koğuş içinde gerçekleştirilen aramanın insan onuruna yakışmayan şekilde gerçekleştirildiği iddia edilmektedir. Muhatap Kurum söz konusu aramanın 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 36'ncı maddesi uyarınca ve usule uygun olarak gerçekleştirildiği, gerek arama gerek sayım sırasında insan onuru ve haysiyetine saygı ile utanma duygusunun ihlal edilmemesi adına gerekli tüm tedbirlerin alındığını ifade etmektedir. Muhatap Kurum tarafından başvuranın şikâyeti üzerine ilgili kamera görüntülerinin incelendiği ve personellerin ifadelerine başvurulduğu ve başvuranın iddialarının asılsız ve mesnetsiz olduğuna karar verildiği ifade edilmektedir.

13. Muhatap tarafından iletilen kamera görüntüleri incelenmiş; koğuş içi aramanın toplam yedi dakika sürdüğü, mahpusların avluya alındığı ve bir mahpusun hazır bulundurulması aramaya refakat etmesinin sağlandığı, infaz ve koruma memurlarının eldiven takarak sakin ve sistematik bir şekilde aramayı gerçekleştirdiği, başvuranın dolabındaki eşyaların incelenmesi esnasında tasnif edilmek amacıyla dolaptan tek tek çıkartıldığı, koltuk değneği kullandığı görünen bir mahpusun arama sırasında avluda ayakta durmasına izin verilmeyerek oturtulduğu ve kendisine hastalığının durumu sorularak sohbet edildiği, koğuşta barınan bir başka mahpusun son talep ettiği

eşyasının temini hakkında bilgi alınarak ilgilenildiği, başvuranın yaka kamerasının kayıt yapıp yapmadığı sorusuna ve odasını dağılmış bulması durumunda şikâyet hakkını kullanacağını bildirmesine karşı infaz ve koruma memurlarının "kayıt alındığı ve şikâyet hakkını kullanabileceğini" sakin bir ses tonu ile başvuru bildirdiği görülmüştür. Bununla birlikte, başvuranın şikâyeti üzerine muhatap Kurum tarafından ilgili personelin ifadeleri alınarak ve kamera görüntüleri incelenerek araştırma raporu hazırlandığı anlaşılmıştır.

14. Muhatap tarafından iletilen kamera görüntüleri incelendiğinde arama boyunca yaka kamerasının görüntü aldığı, bir mahpusun aramaya refakat etmesinin sağlandığı, infaz ve koruma memurlarının mevzuata uygun olarak aramaları gerçekleştirdiği ve arama boyunca sakin ve sistematik davranıldığı anlaşıldığından hak ihlali olmadığı sonucuna varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/2/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye